

KONCEPCE KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

jihomoravský kraj

OBSAH

Autoevaluace školy v oblasti kariérového vzdělávání žáka?	4
Principy kariérového poradenství ve školách	6
Jak začlenit kariérové poradenství do ŠVP	8
Kariérové poradenství pro žáky se SVP	10
Inspirace z příkladů dobré praxe	14

ÚVODNÍ SLOVO

Kariérové poradenství pomáhá lidem při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry v kterékoliv fázi jejich života. Hlavním důvodem pro jeho rozvoj jsou zvyšující se nároky na jednotlivce, nabízejícího své schopnosti na trhu práce, na němž je stále těžší se zorientovat. Cílem kariérového poradenství a kariérového vzdělávání ve škole je, aby žáci dokázali efektivně využívat dostupné informační zdroje, rozhodovali se podle nich a plánovali a řídili svoji kariéru. Měli by se dozvídat, k čemu jim v budoucí praxi budou konkrétní znalosti a dovednosti získané během výuky, měli by poznávat sebe sama, ovládat nové technologie, být flexibilní, mít aktivní zájem o vývoj svého oboru, být ochotní učit se nové věci. Všem žákům by měla být zajištěna dostatečná dostupnost poradenství, nabízeny aktivity zaměřené na poskytování kariérových informací pro volbu vzdělávací a profesní dráhy a rozvíjení jejich dovedností pro řízení vlastní kariéry v celoživotní perspektivě.

Text vznikl v rámci klíčové aktivity Zvyšování profesních kompetencí pedagogických pracovníků realizujících kariérové poradenství v projektu KaPoDaV – Podpora kariérového poradenství, podnikavosti pro udržitelný rozvoj a dalšího vzdělávání v Jihomoravském kraji. Registrační číslo projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008211.

Autoevaluace školy v oblasti kariérového vzdělávání žáka

Následující dotazník rozdělený do 7 oblastí slouží kariérovému poradci jako pomocný nástroj, aby svou činnost v oblasti kariérového poradenství/vzdělávání ve škole mohl posoudit ve vztahu ke kvalitě. Slouží ke zmapování existujících služeb a zároveň ukazuje další možnosti rozvoje kariérového poradenství/vzdělávání ve škole.

Tento nástroj mohou využívat i ředitelé a pracovníci zodpovědní za rozvoj kariérového poradenství ve škole, může dokonce sloužit i rodičům a žákům pro představu, jaké poradenské služby může škola nabízet a na čem se mohou případně spolupodílet.

1) Plán podpory kariérového rozvoje žáka

- Má škola vytvořen plán podpory kariérového rozvoje žáka, který vychází z vize a cílů školy?
- Je provázán s dalšími strategickými dokumenty školy?
- Je vytvářen ve spolupráci se žáky, rodiči, pedagogy a dalšími zapojenými aktéry?
- Zahrnuje cíle a popis poskytovaných služeb včetně zodpovědných osob?
- Zahrnuje výsledky učení žáka?
- Zahrnuje spolupráci s externími subjekty?
- Reflektuje aktuální trendy ve vzdělávání, učení, světě práce, včetně trendů kariérového poradenství?
- Je pravidelně evaluován a revidován?
- Je veřejný?

2) Individuální přístup k potřebám žáků

- Respektuje škola individuální potřeby žáků a poskytuje jim služby „na míru“?
- Zjišťuje škola individuální potřeby žáků systematicky a pravidelně?
- Zohledňuje škola potřeby žáků v plánování poradenských aktivit?
- Nabízí škola žákům celou škálu služeb - tzn. individuální, skupinové, vzájemnou podporu mezi žáky, podporu při přípravě portfolia?
- Realizuje škola pravidelnou komunikaci s

rodinami žáků?

- Zapojuje škola rodiny do aktivit kariérového rozvoje žáků?
- Zapojuje škola širší komunitu do aktivit kariérového rozvoje žáků?
- Využívá škola širokou škálu aktivit např. poskytování informací, koučování, mentoring ...?
- Podporuje škola žáky s ohledem na stupeň jejich vývoje?
- Podporuje škola aspirace žáků?
- Podporuje škola reflexi stereotypů ohledně kariéry?
- Nabízí škola specifické aktivity žákům ohroženým školním neúspěchem?

3) Využívání kariérových informací

- Mají žáci i rodiče přístup k informacím o dalším vzdělávání a světě práce?
- Poskytuje škola žákům kariérové informace, které jsou aktuální, přesné, srozumitelné, nestranné/nezkreslené, citlivé k různorodosti uživatelů a jejich potřeb?
- Jsou poskytované informace podpořené poradenstvím, pokud je třeba?
- Jsou žáci podporováni k aktivnímu vyhledávání kariérových informací a jejich zhodnocení a interpretaci s ohledem na vlastní potřeby?
- Mají žáci příležitost vytvářet vlastní kariérové informace např. využíváním online zdrojů, průzkumů, rozhovorů, stáží či návštěv na pracovišti?

4) Přímý kontakt s dalším vzděláváním a světem práce

- Mají žáci příležitost získat smysluplnou zkušenost z dalšího vzdělávání a světa práce?
- Jedná se o jednorázové akce nebo o pravidelnou spolupráci se zaměstnavateli?
- Jsou zkušenosti získané na pracovišti jednorázové nebo systematické?

- Je kontakt žáků s dalším vzděláváním jednorázového charakteru nebo jde o systematickou spolupráci se středními a vysokými školami, absolventy apod?
- Jsou všechny tyto aktivity podpořené reflexí procesu učení?

5) Kariérové vzdělávání

- Jak realizuje škola kariérové vzdělávání žáků?
- Mimo kurikulum (veletrhy, dny otevřených dveří ...)?
- V rámci povinného samostatného předmětu?
- Koordinovaně v rámci výuky více pedagogů/ celého pedagogického sboru?
- Jako součást vize, poslání a cílů školy s konkrétními důsledky pro život školy?
- Má škola formulovány cíle kariérového vzdělávání tzv. kariérové kompetence?
 - Jsou kariérové kompetence rozvíjeny širokou škálou nástrojů a metod?
 - Jsou kariérové kompetence a jejich naplňování systematicky evaluovány?

6) Zajišťování kvality

- Je zjišťována kvalita kariérových aktivit žáků pravidelně, s ohledem na potřeby žáků a s ohledem na očekávané výsledky?
- Promítá se toto sledování kvality do fungování školy?
- Mají pracovníci kariérového poradenství/ vzdělávání jasně stanovený a dostupný etický kodex?
- Reflektují pracovníci kariérového poradenství/ vzdělávání kontinuálně svou práci?

7) Zajištění podmínek

- Má tým pracovníků kariérového poradenství/ vzdělávání vhodné podmínky?
- Podporu vedení?

- Svého koordinátora?
- Pro každého jasně stanovené úkoly a role?
- Odpovídající kompetence pro realizaci daných úkolů a rolí?
- Možnost kontinuálního vzdělávání v dané oblasti?
- Pravidelná setkávání k nastavení, koordinaci poskytovaných služeb a sdílení zkušeností?
- Systematicky uchovávané relevantní zdroje?
- Odpovídající prostorové, materiální vybavení a časové možnosti pro realizaci úkolů a rolí?

Ke každému okruhu doložte nějaký důkaz (konkrétní příklad toho, jak body naplňujete).

Principy kariérového poradenství ve školách

Poradenství v oblasti vzdělávání a profesní přípravy, včetně profesního rozvoje, je celoživotním procesem. Ačkoliv historicky byla většina poradenských služeb poskytována během let formálního vzdělávání nebo v okamžiku přechodu do vzdělávání či zaměstnání, měnící se světové podmínky nutně vyžadují, aby vzdělávací a poradenské služby byly poskytovány po celou dobu života.

Žádoucí školní praxe

Posláním školy je připravit mladého člověka pro život, a tedy i pro jeho kariérovou dráhu. **Kariérové poradenství ve škole** by proto mělo být provázáno se vzděláváním pro kariérové rozhodování a trh práce, které by zase mělo být v souladu s celou vzdělávací činností školy.

Žáci by se měli dozvídat, k čemu jim v budoucí praxi budou znalosti a dovednosti aktuálně získávané ve výuce. K tomu je vhodné posílení zážitkové složky ve vzdělávání, např. formou besedy s podnikatelem nebo úspěšným absolventem školy, exkurzí k potenciálnímu zaměstnavateli a následnou skupinovou diskusí, aktivitami diagnostického charakteru, které je možno pojmout formou hry aj. V tomto pojetí kariérového poradenství by měli mít své role, podle náplně svých předmětů, všichni učitelé. Jejich zapojování do kariérového poradenství (i do vzdělávání tématu Člověk a svět práce) by mělo být součástí plánování a řízení činnosti školy a mělo by mít svého koordinátora.

Kariérové poradenství ve škole nestačí vést jenom směrem k žákům, ale mělo by směřovat i k rodičům a širší veřejnosti v regionu. Mělo by **rodiče** motivovat k rozumnému přístupu při podpoře dětí při vzdělávací a profesní volbě a pomoci jim také při úvahách o optimální podobě této volby. V tom má a dále bude mít důležitou roli **třídní učitel**, protože ze všech učitelů jemu svěřené žáky zná zpravidla nejlépe.

Výše uvedený hlavní představitel a koordinátor kariérového poradenství tj. „**hlavní**“ kariérový

poradce ve škole by měl zajišťovat fungování celého popsaného komplexu činností. To znamená, že kromě vlastní poradenské činnosti by měl zajišťovat i **koordinaci a metodické vedení tohoto komplexu činností, které zahrnuje zejména:**

- metodické vedení a plánování činnosti týmu zajišťujícího ve škole kariérové poradenství
- metodickou a informační podporu učitelů při realizaci tématu Člověk a svět práce, včetně zařazování do jednotlivých vyučovacích předmětů
- metodickou a informační podporu třídních učitelů v problémech volby dalšího studia
- koordinaci provázanosti kariérového poradenství a výuky tématu Člověk a svět práce
- komunikaci s dalšími poradenskými subjekty (IPS ÚP ČR, ICM) za účelem možnosti využívání jejich služeb žáky školy; k tomu je nutné, aby koordinátor kariérového poradenství ve škole vytvořil a udržoval síť potřebných kontaktů
- zajišťování skupinových návštěv IPS ÚP ČR a exkurzí ve firmách a naopak návštěv zástupců firem, profesních svazů, úspěšných absolventů apod. ve škole; k tomu je nutné, aby koordinátor kariérového poradenství ve škole vytvořil a udržoval síť potřebných kontaktů
- komunikaci s rodiči o problémech volby dalšího studia
- zajišťování propagace služeb kariérového poradenství a jejich nabízení širší veřejnosti
- dlouhodobé sledování uplatnění absolventů školy v oboru i mimo něj a vztah školy a významných regionálních zaměstnavatelů.

Tip:

Spolupracujte s celou „sborovnou“ resp. **vzdělávejte a sdílejte** s užším týmem kolegů, které téma zajímá a chtějí se na realizaci kariérového vzdělávání ve škole podílet. Vycházejte přitom z podmínek školy a aktuálního trhu práce v regionu, zemi, EU i z celosvětového vývoje. **Zmapujte současný stav**, tj. aktivity KP, které se ve škole daří realizovat a jejich dopad na žáky. Poté si společně

stanovte cíle kariérového poradenství/ vzdělávání **ve vztahu k žákovi** (ale můžete také ve vztahu k rodičům, škole, zaměstnavatelům v regionu). Posuzujte přitom žakovu úspěšnost/spokojenost při rozhodování a volbě další vzdělávací či pracovní dráhy. Co žák umí, zná, dokáže, jak se u toho cítí? Poté **zvažte vhodné formy, metody a pomůcky** pro dosažení stanovených cílů.

Při stanovování cílů a sestavování koncepce můžete např. postupovat podle tohoto schématu:

Ročník – téma – cíl - jak (forma, metody, pomůcky) – kdo a v jakém předmětu – žádoucí výstup (jak se pozná, že se dosáhlo stanoveného cíle).

A pozor, koncepce nebude nikdy hotová, je nutno ji vyhodnocovat a aktualizovat v kontextu podmínek školy, úspěšnosti žáků při volbě další školy/profese (tím nemyslím pouze výsledek přijímacích zkoušek, ale celkovou spokojenost s jejich volbou) a vývoje trhu práce.

Co zahrnuje celková spokojenost žáka?

- Je spokojen s tím, jakou si zvolil školu?
- Je spokojen s tím, jak se rozhodoval?
- Ví, čím disponuje (silné stránky a limity) a co chce dál rozvíjet? Má svůj plán rozvoje?
- Je spokojen se svou (budoucí) pozicí/rolí na trhu práce?

Zdroje:

Cíle poradenství [online]. IAEVG: IAEVG, 2019 [cit. 2019-07-21]. Dostupné z: <https://iaevg.com/About>

ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ: POJETÍ TEMATICKÉ OBLASTI V PROJEKTU P-KAP verze pro realizační týmy krajských projektů KAP (IPo KAP) [online]. 6. června 2017, , 12 [cit. 2019-07-21]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/pojeti/P_KAP_Pojeti_Karierove_poradenstvi.pdf

”

Každá vzdělávací či poradenská organizace by měla mít definované své hodnoty a etický kodex dle vlastního portfolia nabízených služeb a dle své cílové skupiny.

”

Jak začlenit kariérové poradenství do ŠVP

„Smysl vzdělávání nesmí být zužován na přípravu pracovní síly pro trh práce, resp. pro potřeby zaměstnavatelů projevující se v daném momentě. Jeho cílem v 21. století musí být rozvoj kompetencí pro celý aktivní občanský, profesní i osobní život (jako je např. občanská participace, iniciativa a podnikavost, kreativita, komunikace a spolupráce či řešení konfliktů a problémů, chování v krizové situaci a jiné „měkké“ dovednosti). Musí být zaměřeno na rozvoj celoživotních kompetencí potřebných pro nastoupení cesty udržitelného rozvoje.

K tomu je zapotřebí pěstovat také rozmanitost aktivních a participativních vzdělávacích přístupů a metod. Naopak je potřeba snížit velké množství osvojovaných faktů, které brání kreativě a hlubšímu poznání vyučovaného tématu.

Mezi podporované přístupy by měly patřit zejména konstruktivistické pojetí výuky, systémové myšlení a pěstování schopnosti adaptace na změnu včetně odolnosti (resilience).“

Strategický rámec Česká republika 2030

Jak je zakotveno KP v RVP doted’?

V RVP předškolního vzdělávání se svět práce prakticky neobjevuje.

V RVP základního vzdělávání (RVP ZV) a v RVP gymnázií (RVP G) je Člověk a svět práce jednou ze vzdělávacích oblastí.

V RVP středních škol (RVP SŠ) je pak tato oblast chápána jako průřezové téma.

Vzdělávací oblast (VO) Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací a směřuje k uplatnění každého žáka v dalším životě a ve společnosti.

V závislosti na věku se postupně buduje systém, který žákům poskytuje důležité informace ze sféry výkonu práce a pomáhá jim při odpovědném rozhodování při volbě vzdělávací a další profesní dráhy.

Obsahy však neodpovídají tomuto prohlášení, pouze zčásti tematický okruh Svět práce.

System/koncepce kariérového vzdělávání se nebuduje, max. 2 roky (poslední dva roky povinné školní docházky).

SWOT ANALÝZA – současný stav KP/KV – dle Petra Chalúše

Silné stránky:

- vazba na klíčové kompetence v RVP
- vymezení pracovních kompetencí, povinný tematický okruh Svět práce
- vazby na další výukové oblasti, jako je Osobnostní a sociální výchova, Člověk a společnost a další
- rámcové vymezení kurikula, které umožňuje aktivním školám kreativní přístup k rozvoji této oblasti

Slabé stránky:

- důraz na oblast je rozmělněn mezi více oblastí bez uceleného rámce kariérového rozvoje dětí
- nízká hodinová dotace – rozsah tematického okruhu Svět práce je pouze 2 roky, může být pojmán spíše informativně než jako rozvoj kompetencí
- nedostatečná metodická podpora kariérového vzdělávání ve školách
- nedostatečná koordinace na úrovni školy
- nedostatečně jasné vymezení významu kariérového rozvoje v RVP
- tlak na akademické výsledky a výkon, který vede k podcenění výuky této oblasti a omezuje prostor na rozvoj kompetencí a na reálné využití v životě
- administrativní a organizační omezení flexibilního propojení života školy se životem a světem práce mimo školu
- malá podpora zapojení rodičů do vzdělávání v této oblasti ve škole

Příležitosti:

- posílit téma „svět práce“ a rozvoj kariérových kompetencí a rozšířit aktuální časový rámec (1 hodina týdně u základního vzdělávání po dobu 8 let) na dobu celé školní docházky, od mateřské školy až po konec střední školy, rozpracovat naznačené propojení na celkové kurikulum, kdy

většina vzdělávacích oblastí a kompetencí může mít vazby na oblast práce

- probíhá rozvoj kariérového poradenství v ČR a trend spolupráce světa vzdělávání a světa práce

Rizika:

- příliš rychlé změny trhu práce a rozvoji technologií, na které je těžké v kurikulu reagovat
- rostoucí sociální rozdíly mezi rodinami dětí a jejich příležitostmi

- tlak na měřitelné výsledky vzdělávání celkově, který upřednostňuje zapamatované informace měřitelné testem, zejména v nejvíce testovaných oborech (jazyky, matematika)

- předsudky o světě práce z médií

- tlak na obsazování neperspektivních volných míst na pracovním trhu

- odchod mladých lidí předčasně do zaměstnání

Revize RVP dle Kateřiny Haškové (zestručněno):

- důraz na rozvoj dovedností pro řízení kariéry, který je klíčový pro uplatnění jedince ve společnosti

- kontinuální podpora rozvoje dovedností, které zahrnují poznávání sebe sama, světa vzdělávání a světa práce, kariérové plánování a rozhodování a zvládání změn v průběhu celé povinné školní docházky

- dostupné kvalitní informace o světě práce a možnostech vzdělávání

- rozvoj kritické práce s informacemi, jejich zpracovávání, dávání do souvislostí a využívání pro vlastní potřeby

- přímý kontakt s dalším vzděláváním (SŠ, VŠ), např. formou návštěv na školách, setkávání s absolventy, projektové spolupráce se SŠ, VŠ

- výraznější zapojení rodičů dětí do kariérového rozhodování.

Z návrhů na změny v KP/KV v RVP

Možný rozvoj VO Člověk a svět práce jako kariérového vzdělávání

Od předškolního vzdělávání, přes základní a střední

vzdělávání, by mělo probíhat kariérové vzdělávání, rozvoj kariérových kompetencí, dovedností pro řízení vlastní kariéry. Časová dotace pro kariérové vzdělávání by měla být minimálně 1 hodina týdně.

Na 1. stupni lze využít spojení s existujícími oblastmi Osobnostní a sociální výchova (OSV), výrazněji zaměřit oblast na kompetence, podpořit v rámci této oblasti ve 4. a 5. ročníku dobrý přechod na druhý stupeň nebo možnou změnu školy po prvním stupni. Praktické činnosti v rámci tematických oblastí pěstičství, příprava pokrmů a další, mohou být součástí jiných, již existujících výukových oblastí (Člověk a svět, Člověk a zdraví apod.).

2. stupeň lze kombinovat jako OSV a rozšířit existující tematický okruh Svět práce. Všechny současné volitelné oblasti mohou být součástí dalších výukových oblastí a nemusejí být přímou součástí kariérového vzdělávání. I technické vzdělávání, které je v ČR prioritou posledních let, může být nadále významnou součástí kurikula, nespadat jen pod oblast Člověk a svět práce, spíše být postaveno samostatně nebo v kombinaci s jinými VO.

Na podobném principu by se kariérové vzdělávání mělo realizovat po celou dobu studia střední školy. V průběhu všech tří uvedených stupňů kariérového vzdělávání by měl být uplatňován genderově nestereotypní přístup.

Koncepčně by měla být nastavena role výchovného poradce, případně i role kariérového poradce. Je důležitá možnost facilitace kariérového rozvoje žáků, koordinace celé oblasti ve škole. Celkově by škola měla mít kariérový program, každý žák kariérové portfolio a plán.

V rámci kariérového vzdělávání je důležitý rozvoj kariérových kompetencí.

Jejich výčet se v odborných zdrojích liší a také se postupně vyvíjí v čase a podle aktuálního celospolečenského vývoje. Obvykle se mezi ně řadí např.

- schopnost činit rozhodnutí

- schopnost vyhodnocovat příležitosti

- pracovat s informačními zdroji
- získávat a analyzovat informace o sobě
- schopnost pozitivní sebe prezentace
- schopnost vyrovnávat se se změnou
- kritické myšlení
- celoživotní vzdělávání
- pozitivní interakce s ostatními a networking
- kreativita a inovativnost
- proaktivní přístup
- digitální gramotnost a řada dalších.

Kariérové kompetence dle návrhu revize RVP:

Osobní rozvoj (uvědomění – pohled na sebe)

- Utvářet a udržovat si pozitivní mínění o sobě.
- Jednat pozitivně a efektivně s druhými lidmi.
- Orientovat se ve službách celoživotního poradenství.

Řízení kariéry (jednání – akce)

- Realizovat rozhodnutí podporující kariéru.
- Udržet rovnováhu mezi pracovním a osobním životem.
- Plánovat svůj kariérový rozvoj a řídit vlastní kariéru.

Návaznost na ostatní oblasti

Nejvíce je oblast provázána s oblastmi Člověk a společnost a Osobnostní a sociální výchova.

KV má mít (nadále) souvislost s technickým vzděláváním (rozvoj klíčové kompetence STEM tj. vědecké obory a digitální vzdělávání), podnikavostí, příp. finanční gramotností. Z typů pracovních činností (součást současného RVP) je navrženo zachovat Provoz a údržba domácnosti.

Struktura vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (návrh úpravy)

- A. Osobnostní a sociální rozvoj (+ etika).
- B. Svět práce, profesní volba a řízení kariéry.
- C. Ekonomické a finanční vzdělávání.

Náš tip na závěr:

Reflektujte svou nabídku kariérového poradenství ve škole. Nečekejte na oficiální revizi RVP či legislativní změny, ale revidujte své ŠVP v duchu těchto úvah a aktuálně probíhajících diskusí k tématu kariérové poradenství ve školách.

Zdroje:

Jiří BRANT a Viola HORSKÁ, Vzdělávací oblast Člověk a svět práce v rámci RVP ZV [online]. 4. 8. 2004, , 3 [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/46/VZDELAVACI-OBLAST-CLOVEK-A-SVET-PRACE-V-RAMCI-RVP-ZV.html/>

Kateřina LICHTENBERKOVÁ, Petr CHALUŠ a Jiří DOSTÁL, Podkladová studie: Člověk a svět práce [online]. 2019, , 57 [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <file:///C:/Users/snepfenbergova/Downloads/%C4%8Clov%C4%9Bk%20a%20sv%C4%9Bt%20pr%C3%A1ce.pdf>

”

REFLEKTUJTE SVOU NABÍDKU
KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ
VE ŠKOLE. NEČEKEJTE NA
OFICIÁLNÍ REVIZI RVP ČI
LEGISLATIVNÍ ZMĚNY, ALE
REVIDUJTE SVÉ ŠVP

”

Kariérové poradenství pro žáky se SVP

Žák se SVP (speciální vzdělávací potřeby) a právní úprava společného vzdělávání (inkluze) je postaveno na **heterogenitě skupiny**, snaží se o vytváření podmínek pro vzdělávání všech žáků, tedy i žáků se SVP a žáků nadaných. Tuto různorodost je možné využívat i v rámci kariérového poradenství. Jedním z podpůrných opatření by mělo být kvalitní kariérové poradenství, které bude respektovat speciální vzdělávací potřeby žáka.

Kariérové poradenství se žákem se SVP je založeno na **individuálním přístupu**. Bude velký rozdíl, pokud jde o žáka s poruchou učení, který jinak zvládá fungovat v kolektivu, nebo dítě s nestandardními projevy v chování, které takto funguje v malém kolektivu a s asistentem pedagoga. U dětí se SVP hrají svou roli různé stupně podpůrných opatření (PO, škála od 1 do 5).

Právní rámec problematiky představuje zákon č. 561/2004 Sb. a vzdělávání žáků se SVP nyní nově upravuje novela školského zákona č. 82/2015 Sb. Důležitá je i vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Kdo a jakým způsobem poskytuje žákům se SVP kariérové poradenství?

Speciálně pedagogická centra (SPC) a pedagogicko-psychologické poradny (PPP) poskytují kariérové poradenství formou individuálních konzultací, využívají diagnostické nástroje (např. intelektové testy) a pomáhají s vyhledáváním konkrétní vhodné školy pro budoucí vzdělávání žáka (s touto školou navazuje kontakt a spolupráci při jeho dalším vzdělávání) ve spolupráci se školou a rodinou žáka.

Školské poradenské pracoviště (ŠPP) tvoří výchovný poradce a školní metodik prevence (povinně), na mnohých školách je součástí pracoviště i školní psycholog a speciální pedagog. Jeho pracovníci spolupracují (ideálně týmově) s třídním učitelem, ostatními pedagogy a rodiči žáka. Na některých školách působí v rámci ŠPP už i přímo kariérový poradce.

Škola zpracovává program poradenských služeb. Má nabídnout žákovi takové poradenství, které ho bude inspirovat k odpovědnému rozhodování o své profesní dráze s vědomím, že toto rozhodnutí

není na celý život. Žáka má připravit na změny, na hledání alternativ.

Specifika kariérového poradenství pro žáky s poruchou autistického spektra (PAS)

Vyžaduje ještě více individuální přístup. Obecné potřeby žáků s PAS:

- potřeba přesnosti, jasnosti pravidel a zajištění předvídatelnosti
- potřeba jasné, konkrétní motivace
- potřeba vyšší míry tolerance
- potřeba důslednosti v přístupu
- nutnost vysvětlovat sociálně komunikační pravidla a situace, vyšší míra pomoci v situacích, které vyžadují praktický úsudek
- vyšší míra vizuální podpory.

Doporučení ve vztahu ke kariérovému poradenství:

Téma profesní volby je potřeba strukturovat tak, jak je žák s PAS zvyklý. Měl by vědět kdy, kde, s kým a jakým způsobem se bude tématům volby povolání věnovat. Měl by být předem připraven na průběh exkurzí, besed a dalších akcí ve škole i mimo ni. Vhodné je strukturu kariérového poradenství vizualizovat. Na dodržování pravidel je možné uzavírat „smlouvy“.

Žák s PAS může být zaujatý nějakým oborem a zároveň profesí. Pokud se ale diagnóza PAS a zdravotní stav žáka s touto volbou neslučuje, je to nepředstavitelný problém. Žák s PAS musí vidět v činnosti, kterou má vykonávat, nějaký smysl, proto je důležité pohybovat se v okruhu zájmů žáka a předávat mu informace přehlednou formou (grafy, tabulky, škály, videa ...). Zapojujeme žáka do skupinového poradenství, aby rozvíjel sociální motivaci, tu propojujeme s motivací logickou. Je vhodné se soustředit na nácvik sociálních a komunikačních dovedností včetně témat ze světa práce.

Všichni, s nimiž žák s PAS přijde ve škole do kontaktu, by měli znát specifickou jeho projevy a tyto informace by se měly přenášet i při přechodu na střední a vysokou školu, aby se zajistila jednota přístupu a kontinuita jeho vzdělávání.

V každém případě doporučujeme:

- skupinové poradenství ve škole v plné šíři s

- ostatními spolužáky s využitím daných PO
- testování dobře zvážit, zvážit specifika žáka, případné odmítnutí respektovat
 - individualizované a včasné poradenství v těsné spolupráci se SPC a rodiči (klíčové postřehy rodičů, asistenta, případně pracovníků zájmových aktivit, které žák navštěvuje)
 - poradenství by měl poskytovat pracovník, který žáka dobře zná a ve kterého má žák důvěru.

Tip:

Kde mají zkušenosti?

ZŠ Šolcova Brno – základní škola pro žáky s PAS, škola má své SPC

<https://autistickaskola.cz/skola/cs/>

Přijímací řízení žáků se SVP na střední školy

Přijímání žáků se SVP se řídí stejnými základními pravidly jako u ostatních uchazečů, mají však nárok na určité úpravy. Uchazeči se SVP mají nárok na to, aby byly přijímací zkoušky přizpůsobeny jejich potřebám. Jde např. o samostatnou učebnu, navýšení časového limitu, úprava textových materiálů, využívání kompenzačních pomůcek, přítomnost asistenta pedagoga.

O uzpůsobení konání přijímací zkoušky u uchazečů se SVP rozhoduje ředitel školy. Může tak učinit na základě vyjádření školského poradenského zařízení, které je přiloženo k přihlášce ke studiu.

Je důležité se do ŠPZ (školského poradenského zařízení) včas objednat, někdy se čeká i čtyři měsíce, takže ideálně začátkem 9. ročníku. Podmínky přijímacího řízení jsou obsaženy v Doporučení pro vzdělávání žáka se SVP ve škole.

Žáci se SVP (což můžou být i poruchy učení, ADHD, PAS) chodí i na klasické OU nebo SOU, tedy obory H, M.

Učňovské obory skupiny E navazují na osnovy ZŠ školy praktické a jsou určeny pro žáky s lehkou mentální retardací.

Některé školy v JMK, které nabízí obory pro žáky se SVP:

Mateřská škola, základní škola a střední škola Gellnerka Brno

<https://www.ssbrno.cz/nabidkass.php>

E - podlahářské práce, E - prodavačské práce, H - operátor skladování, M - informační technologie

(klasický maturitní obor v malém kolektivu menší školy zvládnou děti, které jsou intelektově šikovné, ale nezvládají větší kolektiv, hůř se soustředí atd.)

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodně, Brno, Kamenomlýnská 2

[https://www.kamenomlynska.cz/index.php?ID_](https://www.kamenomlynska.cz/index.php?ID_front_menu=66&s=ss)

front_menu=66&s=ss
E - pečovatelské služby, E - prodavač, H - rekondiční a sportovní masér atp.

Střední škola Gemini Brno, příspěvková organizace

<http://www.geminibrno.cz/>

M - veřejnosprávní činnost, L - gastronomie, H - prodavač a výrobce lahůdek

Střední škola F. D. Roosevelta Brno, příspěvková organizace

[http://www.ssfdr.cz/pro-uchazece/obory-](http://www.ssfdr.cz/pro-uchazece/obory-vzdelani)

vzdelani
Odborné učiliště a praktická škola Brno, příspěvková organizace se sídlem Lomená 530/44, Brno
<https://www.oupslomena.cz/obory>

Odborné učiliště Cvrčovice, příspěvková organizace

<https://www.oucvcovice.cz/ucebni-pbory/>

Kompletní přehled škol na: www.atlasskolstvi.cz

Tip:

Kde mají zkušenosti:

Agapo – nezisková organizace, která pomáhá najít lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním zaměstnání na otevřeném trhu práce.

<http://www.agapo.cz/>

Práh jižní Morava – organizace, která poskytuje dospělým se závažným duševním onemocněním z Jihomoravského kraje pomoc a podporu při jejich začleňování do běžného života.

<http://www.prah-brno.cz/>

Zdroj:

Miroslav VOSMIK, Inkluze a kariérové poradenství. Praha: Raabe, 2018. ISBN 978-80-7496-357-5.

Inspirace z příkladů dobré praxe

ZŠ Blovice

Každý rok na škole probíhá celoškolní projekt „Cesta za povoláním“, jehož cílem je seznámit žáky s možnostmi uplatnění v regionálních firmách, s poptávkou reálných firem a společností v regionu, v místě bydliště a v jeho okolí. Nejprve se žáci seznamují teoreticky s náplní práce jednotlivých oborů, které se uplatňují ve firmách, a poté prakticky ve formě exkurzí s možností vyzkoušení různých profesí.

Nejde pouze o obvyklé informování žáků při exkurzi, ale je jim dána příležitost aktivně si vyzkoušet různé profese, které jsou v navštíveném místě vykonávány. Tak si mohou udělat jasnější představu o tom, jakým způsobem by se mohli zapojit do pracovních činností v tom kterém podniku či instituci. Žáci se seznamují s možnostmi uplatnění na trhu práce nejen jako zaměstnanec, ale i jako zaměstnavatel-podnikatel.

V listopadu se rozdělují do „podnikatelských“ skupin, vymýšlejí podnikatelské záměry, reklamní slogany, podnikatelské plány, prezentace a vytvářejí výrobky nebo jejich prototypy. Na konci ledna se uskuteční „den D“, kdy žáci 9. ročníku předvádí vše, co si připravili. Cílem tohoto projektu je naučit je obchodnímu myšlení, samostatnosti, obchodnímu jednání a práci v týmu. Prezentace podnikatelských nápadů hodnotí porota, jejímiž členy jsou např. vedoucí živnostenského úřadu MěÚ Blovice, majitelé firem a místostarosta Města Blovice.

Cyrlometodějské gymnázium Prostějov

Cílem projektu „Vím, co dělá máma/ táta“ je vytvořit ucelený systém dlouhodobého rozvoje kompetencí žáků ZŠ a SŠ směřující k volbě vhodné profesní kariéry. Součástí projektu je týdenní kariérní praxe na reálném pracovišti. Poprvé byl projekt jako celek uskutečněn před dvěma lety (ve spolupráci

s Okresní hospodářskou komorou v Prostějově). V letošním roce byla v rámci projektu vytvořena sada pracovních listů, metodika kariérního rozvoje a metodika vzdělávacího semináře pro třídní učitele. Žáci sekundy až oktávy (nově i 7. roč. ZŠ) pracují na třídnických hodinách s pracovními listy a jsou vedeni k tvorbě vlastního profesního portfolia. Studenti sexty absolvují týdenní kariérní praxi na reálném pracovišti. Letos se podařilo zapojit do celé akce i rodiče studentů.

Gymnázium Jihlava

Samotní žáci aktivní ve Školním parlamentu zajišťují například setkávání s bývalými absolventy studujícími na vysokých školách.

OA Vinohradská Praha

Co jsou „Velké kameny“? Besedy s žáky 1. ročníku po devíti měsících jejich studia na střední škole se záměrem uvědomit si, proč studují, co jim při studiu a dosahování dobrých výsledků pomáhá, jaké mají silné stránky a zda je mohou dále rozvíjet, co je naopak brzdí a kde lze hledat pomocnou ruku, které dovednosti jsou společné škole i světu práce. Aktivita obsahuje rozpravu o motivaci žáků ke studiu o tom, jaké postupy pomáhají soustředění. Dále např. aktivitu „obkreslená ruka“, kde do každého prstu připojí jednu svou silnou vlastnost.

Nebo aktivitu vkládání velkých kamenů do lahve, doplněných menšími kamínky, pískem, vodou a interpretace v symbolické rovině. Velké kameny jsou významní lidé, události, křížovanky, cíle.

Petra Šnepfenbergová (koncepte realizována na Gymnáziu Tišnov do roku 2018)

Projekt v tercií resp. 8. třídě – období konce dětských představ o profesi, potřeba podpořit sebepoznání, sebereflexi a novou reálnější představu o budoucí vzdělávací/profesi dráze; blížící se věk brigád – podpora experimentování, tj. získávání reálných zkušeností ze světa práce; ve spolupráci s vyučující OV, rodiči a zaměstnavateli v regionu.

- Úvodní workshop – práce s fiktivním inzerátem, generování otázek pro rozhovor o profesi; výstupem je pracovní list pro rozhovor s příbuzným či známým o jeho profesi (rozsah 1 hod.)

- Domácí úkol – rozhovor s příbuzným nebo známým dle pracovního listu.

- Celodenní workshop (6 vyučovacích hodin) – 2 hodiny aktivity pro sebepoznání a mapování kompetencí, 1 hodina na téma Učební styly včetně testu učebních stylů, 1 hodina přípravy skupinové prezentace profesí na základě domácího úkolu, 1 hodina prezentace se zpětnou vazbou, 1 hodina online zdrojů kariérových informací.

- Jeden den v praxi – exkurze do firem a organizací v regionu (prostřednictvím kontaktů rodičů), žáci stráví jeden den ve firmách dle svých zájmů, kde je domluvený program formou exkurze, stínování, modelových situací.

1. ročník na čtyřletém gymnáziu resp. SŠ

Výjezdní seminář Adapták II na téma Učební styly (říjen nebo listopad, rozsah 1 den)

nástup nových žáků, rozvoj kompetence učení (jak zvládnout učení na střední škole), kritické myšlení (metody RWCT).

Test MBTI s přesahem do učebních stylů a profesí – test a jeho rozbor (červen, rozsah 2 hodiny).

Mezipředmětově se ZSV (základy psychologie).

2. ročník resp. sexta

Workshop Sebeoznání a zdroje informací pro

kariéru (prosinec, rozsah 4 hodiny)

Aktivity pro sebepoznání, kompetence, motivace, hodnoty apod. Zdroje informací v počítačové učebně, zde např. Infoabsolvent, NSP, NSK, Europass, LinkedIn.

Individuální či skupinové konzultace k volbě volitelných předmětů.

3. ročník resp. septima

Workshop Sebe prezentace a volba vysoké školy

Příprava sebe prezentace resp. pohovoru se zpětnou vazbou; materiály k volbě VŠ a přijímacím zkouškám: Jak na VŠ? (scio), Kam po maturitě, bulletiny VŠ, ukázkové přijímací testy (oborové, OSP, TSP).

Skupinové či individuální konzultace k volbě VŠ, resp. další vzdělávací/profesi dráhy.

4. ročník resp. oktáva

Dle zájmu se žáci účastní prezentací VŠ ve škole, veletrhu pomaturitního studia Gaudeamus, dnů otevřených dveří na VŠ. Žáci jsou následně vedeni k (sebe)reflexi po každé akci.

Skupinové či individuální konzultace k volbě VŠ resp. další vzdělávací/profesi dráhy.

Akce napříč ročníky a rolemi:

Burza lidských zdrojů

Prezentace absolventů školy o jejich životě po maturitě (studium???, práce, zkušenosti) pro žáky školy i veřejnost v rámci Dne otevřených dveří.

Kariérové poradenství – role rodiče

Přednáška pro rodiče, propagovaná i na místních základních školách, nabídnutá pedagogům.

Témata: co je kariérové poradenství, současný svět práce, jak uvažovat nad volbou povolání, jak podpořit své dítě, tipy na užitečné zdroje kariérových informací.

Je možné organizovat ve spolupráci s externím kariérovým radcem.

ZŠ Deblín

Bloky na téma Volba povolání

Náplň každého předmětu je zvolena tak, aby v maximální možné míře vykazovala aplikovatelnost v běžném životě či práci (Člověk a svět práce). Během nebo na konci hodiny žáci společně vyplní/ zaškrtnou, ve kterých profesích by mohli své znalosti a dovednosti uplatnit. Viz: Abecední seznam povolání a jejich zájmová klasifikace (Hollandova teorie profesního vývoje a kariérové volby, příručka). V daném předmětu napříč ročníky pak proběhne reflexe každé skupiny podle toho, jaká povolání zvolila. K ruce si vezmou svá portfolia a ke každé vybrané profesi zkusí přiřadit také preferované kompetence, které jsou u dané profese žádoucí. Bude se tedy jednat o skupinovou práci, kdy žáci budou rozděleni do stejných skupin jako v blocích.

Cíl: Žák specifikuje, ve které oblasti světa práce je možné upotřebit znalosti z daného předmětu. Vybírá konkrétní povolání z možností přiloženého seznamu.

Žák za pomoci výčtu kompetencí (viz Portfolio žáka) navrhuje a obhajuje soubor kompetencí žádaných pro dané povolání.

Celoroční TŘÍDNÍ téma v rámci VOLBY POVOLÁNÍ

6. třída

Práce s informacemi a textem – která povolání jsou žádaná, na které obory se žáci nejčastěji hlásí a najdou potom uplatnění? Jaká jsou zaměstnání v mém okolí apod.

Cíl: Žák dokáže pracovat s informacemi ze světa práce a vyvozovat z nich potřebné závěry.

7. třída

Každý žák zpracuje a publikuje v Sedmopolis a na nástěnce VP jednu profesi. Mělo by jít o méně známou profesi. Bude nastavena základní kostra stejná pro všechny. co by zde nemělo chybět + rozhovor. Nejasné

Cíl: Žák analyzuje, jaké schopnosti a dovednosti jsou nezbytné pro různé práce/pracovní pozice, v čem se celoživotně vzdělávat a jaké dovednosti dále rozvíjet.

8. třída

Pracovní listy a téma volby povolání v rámci předmětu Osobnostně sociální výchova, návštěva

firem, exkurze, besedy s absolventy.

Cíl: Žák zhodnotí a porovná vlastní schopnosti s kompetencemi daného povolání a obhájí, zda by pro něj mohlo být vhodné, či nikoliv.

9. třída

Pracovní listy v rámci předmětu Volba povolání, Návštěva Úřadu práce, Veletrhu středních škol, beseda s absolventy.

Cíl: Žák porovná vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a dokáže je uplatňovat spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní dráze.

K dalším akcím patří: exkurze do firem pro žáky 8. třídy, beseda s absolventy pro žáky 8. a 9. třídy, projektová výuka pro žáky 1. stupně, rodičovská kavárna na téma Volba povolání, miniveletrh SŠ ve škole, návštěva IPS ÚP Brno-venkov, návštěva veletrhu SŠ v Brně, schůzka s rodiči žáků 9. třídy (podávání přihlášek).

Zdroj: Kariérové poradenství ve školách a Národní cena kariérového poradenství: i Vaše škola se může přihlásit! [online]. Praha: Dům zahraniční spolupráce [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: <http://www.euroguidance.cz/publikace/kp-skoly.pdf>

”

INSPIRACE:

- CESTA ZA POVOLÁNÍM
- VÍM, CO DĚLÁ TÁTA/MÁMA
- VELKÉ KAMENY

”

Poznámky...

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

jihomoravský kraj